

УДК 374

DOI 10.18372/2786-823.1.18129

Бондаренко Галина Богданівна,

кандидат історичних наук,

вчитель історії Ковалівського академічного ліцею с. Ковалівка;

консультант з науково-дослідної роботи

закладу Фастівської міської ради

«Центр професійного розвитку педагогічних працівників», м. Фастів;

керівник гуртка Комунального закладу Київської обласної ради

«Мала академія наук учнівської молоді»,

м. Біла Церква, Україна

galiy_bondarenko@ukr.net

ІННОВАЦІЙНІ ПІДХОДИ РОЗВИТКУ ТВОРЧОЇ ОБДАРОВАНОСТІ ДІТЕЙ У СИСТЕМІ ПОЗАШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ

***Анотація.** У статті розкрито інноваційні підходи розвитку творчої обдарованості дітей у системі позашкільної освіти. Розглянуто методіку, спрямовану на стимулювання творчого мислення та обдарованості серед молоді.*

***Ключові слова:** проблемно-орієнтоване навчання, міждисциплінарність, стимулююче середовище.*

***Annotation.** The article reveals innovative approaches to the development of children's creative talents in the system of extracurricular education. The method aimed at stimulating creative thinking and giftedness among young people is considered.*

***Key words:** problem-oriented learning, interdisciplinarity stimulating environment.*

Вступ. Двадцять перше століття ознаменоване інформаційною революцією. Освічені, творчі, креативні, ініціативні, волелюбні інтелектуально розвинуті люди виступають у ролі національного багатства, яке є безцінним.

Російсько-українська війна в економічному плані довела, що Україна у світовій економіці відіграє абсолютно не ту роль, яку їй помилково до цього часу приписували, як країні з розвиненим первинним і частково вторинним сектором економіки (видобуток та переробка). Проаналізувавши ситуацію, у якій опинилася наша держава у перші два роки війни, економісти здивувалися, помітивши, що економіка України, незважаючи на потрясіння, які випали на її долю, не просто вистояла, але й давала прибуток, і все через те, що більшість громадян держави задіяні у сфері послуг (третинний, четвертинний та п'ятинний сектори), які могли працювати дистанційно і були затребуваними у країні та світі [3; 4].

Освіченість, креативність, вихованість та законслухняність українських громадян та воїнів-захисників захоплюють світову громадськість, доводячи, що Україна прямує у правильному напрямі орієнтуючись на освіту, гуманність, демократію. Зважаючи на це, ми вкотре переконаємося, що системна робота з дітьми, як стратегічним людським капіталом держави, є актуальним завданням для українського та світового суспільства [5].

Раніше освіта була націлена на формування у дітей навичок, вмінь, знань та тих якостей особистості, що допомагали їм пристосуватися до соціальних умов середовища.

Проте зараз освіта змушена спрямувати свій вектор на створення таких інноваційних технологій та способів впливу на особистість, які б забезпечили баланс між індивідуальними та соціальними потребами. При цьому ми повинні працювати над саморозвитком, самовдосконаленням, самоосвітою та творчим потенціалом [2; 6].

Сучасний світ цінує обдаровану особистість. Підвищується попит на людей з неабиякою креативністю та нестандартним мисленням, на особистість з великою силою волі та високою працездатністю [2; 6].

Значущу роль у загальній системі освіти відіграє позашкільна освіта, оскільки вона спрямована на поглиблення знань та навичок, виховання особистості поза офіційними навчальними закладами. Цей вид освіти має важливий вплив на розвиток особистості та її адаптацію до суспільства, оскільки діти самостійно, ненав'язливо, за власними інтересами, обирають сферу навчання, забезпечуючи свої потреби у творчій самореалізації та інтелектуальному, духовному чи фізичному розвитку. Тобто позашкільна освіта розвиває творчу обдарованість у дітей.

Мета статті - розкрити інноваційні підходи розвитку творчої обдарованості дітей у системі позашкільної освіти.

Результати дослідження. Творча обдарованість є надзвичайно цінним ресурсом для суспільства, оскільки вона формує майбутнє та впливає на технологічний і культурний прогрес. Однак для максимізації потенціалу потрібні інноваційні підходи та методи, спрямовані на її розвиток.

Новаторські технології та стратегії у позашкільній освіті можуть значно поліпшити якість навчання та розвиток талановитих особистостей.

До інноваційних методів ми можемо віднести *індивідуалізований підхід* (індивідуально-особистісний підхід [1]), що передбачає забезпечення індивідуального навчання та індивідуального розвитку для кожного/ї вихованця/ниці, що перебувають у системі позашкільної освіти, враховуючи його/її потреби, зацікавлення та інтереси, можливості та здібності, а також індивідуальний темп навчання.

Створення сприятливого та комфортного для навчання оточення є критично важливим для розвитку творчості у дітей. Підтримка та заохочення, відкритість до нових ідей та експериментів, доступ до ресурсів та матеріалів (книг, інструментів та технологій), різноманітність та доступність творчих занять, стимулююче навколишнє середовище – атмосфера, де діти відчувають свободу спробувати щось нове та експериментувати, заохочення, стимулювання зі сторони педагога сприяють підвищенню впевненості вихованців у собі, розвитку їхньої творчості.

Особливо важливим елементом формування творчої обдарованості є природне сприйняття помилок та невдач. Важлива підтримка дітей у відчутті, що невдачі та помилки є нормальною частиною творчого процесу та їх важливими уроками, які запам'ятовуються на все життя.

Застосування на практиці *проблемно-орієнтованого навчання* у системі позашкільної освіти також дає хороші результати у формуванні творчої особистості. Залучення вихованців до вирішення реальних проблем, які є у сучасному світі, сприяє розвитку їх творчого мислення та аналітичних здібностей, пошуку актуальних тем для дослідження тощо.

Важливу роль у формуванні творчої особистості у позашкільній освіті відіграє *менторство та співпраця з професіоналами*.

Залучення відомих науковців, акторів, художників, письменників та поетів, тренерів як менторів (для надання порад та сприяння розвитку обдарованих дітей) дозволяють юній особі розкривати свій потенціал, набувати навичок та знань у творчих сферах, а також виявляти власні таланти та здібності.

Ментор, як досвідчений фахівець у конкретній області, ділиться своїм досвідом, знаннями та навичками з молодшими особами, сприяючи налагодженню особистісних відносин, так як він допомагає виявити сильні сторони та потенціал вихованця. Він стимулює розвиток професійних навичок, завдяки яким дитина засвоює необхідний досвід для розвитку в конкретній області, що сприяє її творчому зростанню, підтримці та натхненню. Наставник надає емоційну та фахову підтримку, мотивує та надихає дітей на досягнення власних цілей у науковій та творчій сферах.

Тому ми можемо впевнено сказати, що співпраця з професіоналами у позашкільній освіті відіграє ключову роль у формуванні творчої особистості.

Участь у майстер-класах, тренінгах, семінарах та спільних проєктах з досвідченими фахівцями дають можливість молоді отримати нові знання та досвід, позитивно впливають на мотивацію, сприяють інноваціям та креативності, виникненню нових ідей та підходів до вирішення того чи іншого питання.

Сучасний світ ми не можемо уявити без гаджетів. Тому ми повинні адаптувати дітей для життя в цьому напрямку. На сьогодні не можливо без *використання сучасних технологій*: віртуальної реальності, онлайн-курсів, спеціалізованих застосунків та платформ з метою створення сприятливого середовища для розвитку творчих здібностей дітей.

Використання навчальних програм, додатків та відеоуроків з можливістю інтерактивного навчання допомагає дітям засвоювати матеріал більш ефективно та цікаво. Віртуальна та доповнена реальності надають можливість дітям досліджувати нові місця, об'єкти та явища у формі ігор чи навчальних додатків, що стимулює їхню уяву та творчість.

Застосування платформ для онлайн-курсів, де діти вивчають іноземні мови, музичні інструменти, програмування, сприяє розвитку їхнього творчого потенціалу. Спеціалізовані додатки для малювання, музики, відеомонтажу допомагають дітям розвинути свої художні та технічні навички. Використання ігор, як навчального інструменту, сприяють навчанню, повторенню, вирішенню тої чи іншої проблеми в цікавий для них спосіб. Це значно мотивує творчу молодь.

Не останню роль у формуванні обдарованості відіграють можливість вихованців долучатися до спільнот та форумів, де вони можуть знайомитися з однодумцями.

Необхідно надавати дітям можливість створювати власні блоги або веб-сайти, де вони можуть ділитися своїми ідеями, творчими роботами та досвідом. Це буде підвищувати їхню мотивацію та власну впевненість, надасть можливість спілкування із зацікавленою аудиторією.

Важливим підходом у розвитку творчої обдарованості дітей у системі позашкільної освіти є *міждисциплінарність*. Розвиток міждисциплінарного мислення є важливим для формування комплексних навичок у дітей, які дозволяють їм розглядати проблеми та завдання з різних сторін та здійснювати інтеграцію знань та методів завдяки інтегрованим проектам та завданням з різних галузей. Проте такий підхід потребує використання навичок з різних

предметів. Наприклад, створення макету міста включає знання географії, історії, архітектури, математики, фізики тощо.

Рекомендується перегляд, обговорення та аналіз разом з дітьми документальних фільмів, презентацій, що охоплюють різні теми з різних дисциплін.

Доцільним є поєднання предметів на заняттях. Зокрема, на історії обговорювати технологічні нововведення певної епохи, порівнювати їх з сучасністю.

Актуальним та важливим є застосування STEM-проектів. Це сприятиме розвитку у дітей комплексного мислення та творчості [1].

Спрямування на *розвиток критичного мислення*, аналіз та незалежність у прийнятті рішень, уміння генерувати нові ідеї – це також є важливі елементи творчого процесу у системі позашкільної освіти.

Вкрай необхідно навчити дітей:

- ставити запитання та аналізувати інформацію;
- спонукати їх до пошуку альтернативних відповідей та рішень;
- розробляти аргументи та обґрунтовувати пропозиції.

Для цього необхідно заохочувати їх пояснювати свої думки та погляди, аналізувати інформацію та наводити докази в підтримку своїх тверджень.

Важливими є допомога у:

- вирішенні проблеми;
- пошуку можливих варіантів її розв'язання та оцінювання можливої ефективності;
- прийнятті обґрунтованих рішення та оцінці їх наслідків;
- намаганні прорахувати всі варіанти та уникнути конфліктних ситуацій.

Необхідно розвивати у дітей *логічне та аналітичне мислення*, уміння генерувати нові ідеї.

З даною метою рекомендується:

- стимулювати дитячу творчість та уяву через ігри, малювання, ліплення та інші творчі заняття;

- підтримувати юнацькі спроби генерувати нестандартні ідеї та розвивати креативні навички;

- заохочувати спільну роботу та обговорення ідей у групі.

Це допомагатиме дітям стати творчими та інноваційними мислителями, що сприятиме їхньому особистісному та професійному зростанню.

Необхідною умовою для розвитку творчої обдарованості дітей у системі позашкільної освіти є *стимулююче середовище*. Створення атмосфери, що сприяє творчому спілкуванню та взаємовпливу між обдарованими дітьми, ненав'язливість, заохочення та мотивація слугують виявленню та розкриттю їх потенціалу.

Середовище повинно надавати дітям можливість вибору напрямку свого творчого розвитку та самовираження, що допомагає їм виявити власні інтереси, хобі та сферу, в якій вони хочуть досягти успіху.

Дитина повинна мати можливість брати *участь у творчих проєктах, конкурсах, виставках та змаганнях*, які сприяють розвитку творчих здібностей, підтримці її талантів, відчуттю важливості власних ідей та унікального внеску в суспільство.

Практика творчих процесів допомагає дітям розпізнавати, розуміти та керувати своїми емоціями, що є важливим аспектом розвитку особистісної компетентності. Вона підвищує самоповагу та віру дитини у власні можливості, що сприяє позитивному ставленню до себе та впевненості у власний потенціал, корисний у навчанні та майбутньому професійному розвитку.

Висновки. Підбиваючи підсумок, дійшли висновку, що інноваційні підходи в розвитку творчої обдарованості у дітей є вкрай важливими та перспективними. Вони сприяють максимальному використанню творчого потенціалу та розкриттю індивідуальності кожної дитини, посилюють мотивацію до навчання, формують навички критичного мислення та аналізу, розвивають комунікативні здібності та співпрацю з ровесниками, менторами тощо, підтримують розвиток технологічних навичок, провокують інтерес до наук та досліджень.

Впровадження інноваційних підходів у навчальний процес має значення не лише для розвитку творчості дітей, але й для їхнього загального успіху, адаптації до змін у постіндустріальному світі, у формуванні майбутнього нашої Батьківщини та світу.

Список використаних джерел

1. Інноваційні підходи до навчання обдарованої учнівської молоді (методичні рекомендації). URL: <http://surl.li/waez> (дата звернення 30.10.2023).
2. Каськевич Т. І., Романенко Н. П. Розвиток обдарованої особистості в сучасному освітньому середовищі. - Сайт «Наукове мислення». URL: <http://naukam.triada.in.ua/index.php/konferentsiji/48-visimnadtsyata-vseukrajinska-praktichno-piznavalna-internet-konferentsiya/387-rozvitok-obdarovanoji-osobistosti-v-suchasnomu-osvitnomu-seredovishchi> (дата звернення 30.10.2023).
3. Кухар М. Економіка та війна: підсумки першого року. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=qGfIhC40QIY> (дата звернення 30.10.2023)
4. Кухар М. Уроки військової економіки для України та макроекономічний прогноз на 2023-2030 роки. URL: <https://www.youtube.com/watch?v=WykrX2ieuI> (дата звернення 30.10.2023)
5. Лещук Г. В. Соціально-педагогічна робота з обдарованими дітьми. *Матеріали II Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції «Обдаровані діти – скарб нації!»*, 18–22 серпня 2021 року. – Київ: Інститут обдарованої дитини НАПН України 2021 с. 315. URL: <http://surl.li/mseut> (дата звернення 05.10.2023).
6. Стахова О., Григорусь О. Особливості розвитку професійної ідентичності в студентів – майбутніх педагогів. - Сайт «Наукове мислення». URL: <http://surl.li/msfdm> (дата звернення 05.10.2023).